

1979, 12. února – *Sdělení VONS č. 73 „Jan Pavlíček odsouzen“ o hlavním líčení s Janem Pavlíčkem u Okresního soudu v Kroměříži a jeho odsouzení pro trestný čin pobuřování k nepodmíněnému trestu odnětí svobody a o internaci Augustina Navrátila v psychiatrické léčebně.*

Senát Okresního soudu v Kroměříži, složený z předsedkyně Hany Pavlíčkové a soudců Věry Pecinové a Vladimíra Drozdka shledal v hlavním líčení, konaném dne 27. 10. 1978, Jana Pavlíčka vinným trestným činem pobuřování (§ 100/2 tr. z.) a odsoudil jej k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání osmi měsíců v I. nápravně výchovné skupině.¹ Dne 3. 1. 1979 zamítl Krajský soud v Brně odvolání Jana Pavlíčka co do viny i co do výše trestu a v plném rozsahu potvrdil výrok okresního soudu – čímž se rozsudek tohoto soudu stal pravomocným.² Dne 6. 2. 1979 nastoupil J. Pavlíček trest v NVÚ v Brně-Bohunicích.

Jan Pavlíček, narozený 18. 5. 19³, prodavač Charity (prodejna devocionálií) v Kroměříži, bytem Kroměříž, Jánského 30, byl trestně stíhán na svobodě. Jeho údajný trestný čin měl spočívat v tom, že v lednu 1978 převzal od Augustina Navrátila text petice, upozorňující na porušování náboženských svobod v Československu a navrhuující možnosti nápravy, seznámil s ním dvě další osoby a jejich prostřednictvím získal podpisy několika dalších věřících. Petice byla adresována hlavě katolické církve v českých zemích kardinálovi a arcibiskupovi pražskému dr. Františku Tomáškoví.⁴

Augustin Navrátil, nar. 22. 12. 1928, železniční dělník, bytem Lutopecny 14, okres Kroměříž, otec devíti dětí, byl původně trestně stíhán pro stejný trestný čin jako J. Pavlíček. Trestní řízení proti němu však bylo zastaveno pro údajnou duševní chorobu, diagnostikovanou jako „paranoia kverulans et perzekutoria“.⁵ Za to mu byla uložena ochranná ústavní psychiatrická léčba, která trvala po více než půl roku, a byl rozsudkem Okresního soudu v Kroměříži (tentokrát za předsednictví JUDr. Jaroslava Ulrycha)

zbaven práva samostatně jednat se státními orgány a institucemi, a současně shledán způsobilým k jiným právním úkonům.⁶ Rodina Augustina Navrátila se vzhledem k jeho nucené internaci ocitla v tíživém sociálním postavení.⁷

Výbor spatřuje v odsouzení J. Pavlíčka a v internaci A. Navrátila v psychiatrické léčebně flagrantní porušení základních lidských práv a náboženských svobod. Jejich jediné „provinění“ spočívá v tom, že použili svého ústavního práva a připravovali petici nejvyššímu představiteli katolické církve v ČSR. Jejich petice vycházela z textu, jímž se na podzim roku 1977 obrátilo 55 katolických duchovních a laiků (mezi nimi několik členů našeho výboru) na prezidenta ČSSR dr. Gustava Husáka s výzvou k dodržování náboženských i občanských svobod – proti nikomu z autorů a signatářů této petice nebylo zavedeno trestní stíhání. Augustin Navrátil jednal o obsahu petice s arcibiskupem dr. Tomáškem a na základě jeho doporučení ji adresoval jemu, nikoli státním orgánům. V průběhu trestního řízení také pražský arcibiskup dr. Tomášek několikrát ujistil oba obviněné, že se rozhodně zasadí o jejich osvobození.⁸ Výbor se s přihlédnutím k přání obou obviněných a k možnostem arcibiskupa dr. Tomáška proto dosud zdržel publikace okolností tohoto otřesného případu. Pravomocné odsouzení J. Pavlíčka nás však této zdrženlivosti zbavuje.⁹

Informace o Chartě 77, r. 2, 1979, č. 2, s. 10–11.

POZNÁMKY

¹ Jan Pavlíček byl uznán vinným z toho, že „počátkem měsíce ledna 1978 v blíže nezjištěný den v Kroměříži v prodejně Charita, kde působí jako vedoucí, převzal od Augustina Navrátila, Lutopecny, čp. 14, okr. Kroměříž, 3 písemné petice, jejichž obsahem bylo napadání státních orgánů pro údajné porušování lidských práv v oblasti církevních a náboženských svobod v ČSSR, s obsahem petice souhlasil a podle pokynu Augustina Navrátila seznámil s obsahem petice další osoby, a to Růženu Frajtovou a Antonii Černou a prostřednictvím těchto dalších osob a touto cestou docílil organizované podpisové akce“. Rozsudek je uložen in: LP, Sb. VONS, inv. č. 223, sign. I/12, kart. 36.

V odvolání z 15. 11. 1978 mj. Pavlíček uvedl, že byl ochoten občany seznámit s peticí až poté, co s touto akcí souhlasil pražský arcibiskup František Tomášek. Soud nepřihlédl ani k prohlášení arcibiskupa. Tamtéž.

² Rozsudek Krajského soudu v Brně je uložen in: tamtéž, sign. I/13, kart. 36.
³ Správně 18. 6. 1934.

⁴ Viz úředně ověřený rukopisný opis usnesení vyšetřovatele oddělení vyšetřování VB Okresní správy SNB Kroměříž kpt. Kotase ze 30. 1. 1978 o zahájení trestního stíhání J. Pavlíčka pro trestný čin pobuřování. LP, Sb. VONS, inv. č. 223, sign. I/7, kart. 36.

⁵ Usnesení vyšetřovatele oddělení vyšetřování VB Okresní správy SNB Kroměříž kpt. Kotase z 25. 4. 1978 o zastavení trestního stíhání A. Navrátila obviněného z trestného činu pobuřování pro jeho psychickou nezpůsobilost je uloženo in: tamtéž, sign. I/10, kart. 36.

Arcibiskup pražský František Tomášek zaslal 26. 6. 1978 Augustinu Navrátilovi dopis doporučující mu vzhledem k zastavení jeho trestního stíhání dále nepodávat stížnosti a považovat svůj případ za uzavřený. LP, Sb. VONS, inv. č. 223, sign. IV/2, kart. 36. Takto reagoval na Navrátilův dopis z 25. 3. 1978 obsahující informaci o trestním stíhání jeho osoby a dalších signatářů petice a žádost o intervenci a na jeho další dopis z 20. 6. 1978 obsahující informaci o zastavení jeho trestního stíhání. Dopisy viz in: tamtéž, sign. II/8, kart. 36.

⁶ Usnesením Okresního soudu v Kroměříži ze 31. 10. 1978 vyneseným senátem složeným z předsedy JUDr. Jaroslava Ulrycha a soudců Zdeňky Doležalové a Miroslava Řikovského byla Navrátilovi omezena způsobilost k právním úkonům pro duševní chorobu. Rukopisný opis usnesení a odvolání Navrátilovy manželky Augustiny Navrátilové ze 30. 11. 1978 proti tomuto usnesení je uloženo in: tamtéž, sign. I/12, kart. 36.

⁷ V roce 1975 vyvrcholil konflikt mezi Augustinem Navrátilem a MNV Lutopecny. Navrátil převzal v obci Lutopecny po rodičích zemědělskou půdu o výměře 1,5 ha. Z rozhodnutí MNV Lutopecny mu byla část půdy zabavena. Navrátil v odvolání proti výše zmíněnému rozhodnutí z 10. 11. 1975 adresovanému ONV v Kroměříži mj. uvedl, že „*rozhodnutí rady MNV Lutopecny považuje za fašistické, násilné a bezohledné a přirovnává je k jednání v kapitalistických státech. Rozhodnutí ONV považuje za ubohou slátaninu a právníký zmetek.*“ Vyšetřovatel SNB – oddělení vyšetřování VB Kroměříž npor. Janča zahájil 10. 3. 1976 trestní stíhání Navrátila pro trestný čin útoku na státní orgán a orgán společenské organizace podle § 154, odst. 2 tr. zák. Okresní prokurátorka v Kroměříži JUDr. Anna Horáková, která považovala výše uvedené výroky za hrubé urážky státního orgánu, podala na Navrátila 30. 4. 1976 pro tento trestný čin obžalobu. Datum hlavního líčení bylo stanoveno na 3. 8. 1976. V usnesení Okresního soudu v Kroměříži z tohoto dne bylo konstatováno, že „*obviněný již po několik let píše různé stížnosti a podání na státní orgány a instituce a v těchto obdobným způsobem*

znevažuje činnost orgánů i jednotlivých pracovníků. Z jeho vystupování před soudem u hlavního líčení vznikly pochybnosti o tom, zda jmenovaný je zcela duševně zdrav.“ Proto byli o znalecké posudky požádáni primář psychiatrické léčebny v Kroměříži MUDr. František Blaták a lékař této léčebny MUDr. Václav Klíma.

Senát Okresního soudu v Kroměříži složený z předsedy JUDr. Vlastimila Mikulenky a soudců Vandy Kubíkové a Františka Šimoňuka zprostil 21. 12. 1976 A. Navrátila obvinění s odůvodněním, že v inkriminované době nebyl pro svou duševní chorobu schopen rozpoznat společenskou nebezpečnost svého jednání. V souladu se znaleckými posudky nařídil Okresní soud v Kroměříži jeho ambulantní psychiatrickou léčbu, která měla být dlouhodobá. Krajský soud v Brně zrušil 16. 3. 1977 rozsudek a nařídil další znalecké posudky a prošetření celého případu. Senát Okresního soudu v Kroměříži složený z předsedy JUDr. Vlastimila Mikulenky a soudců Vandy Kubíkové a Františka Šimoňuka pak svým rozsudkem z 20. 9. 1977 zprostil A. Navrátila obžaloby a uložil mu ochrannou ústavní psychiatrickou léčbu. Krajský soud v Brně dne 9. 11. 1977 rozsudek prvoinstančního soudu opět zrušil a vrátil mu celou věc k opětovnému projednání. Rozsudkem Okresního soudu v Kroměříži vyneseným senátem složeným z předsedy JUDr. Vlastimila Mikulenky a soudců Vandy Kubíkové a Františka Šimoňuka ze 7. 2. 1978 byl Navrátil opětovně zproštěn obžaloby z trestného činu útoku na státní orgán a orgán společenské organizace a byla mu uložena ochranná ústavní psychiatrická léčba. Usnesení Krajského soudu v Brně (předseda senátu JUDr. Josef Procházka a soudci JUDr. Jaroslav Kramoliš a JUDr. Vlastimil Novák) z 24. 5. 1978 potvrdilo tento rozsudek Okresního soudu v Kroměříži. Všechny výše uvedené dokumenty viz in: OS v Kroměříži, spis k případu Augustina Navrátila, spis. zn. Nt 87/76; odvolání A. Navrátila proti rozsudkům Okresního soudu v Kroměříži z roku 1976 a 1977 viz též in: LP, Sb. VONS, inv. č. 223, sign. II/1 a 2, kart. 36. Rukopisný opis rozsudku Okresního soudu v Kroměříži ze 7. 2. 1978, odvolání A. Navrátila proti tomuto rozsudku z 15. 4. 1978 a usnesení Krajského soudu v Brně z 24. 5. 1978 jsou uloženy in: LP, Sb. VONS, inv. č. 223, sign. I/5, kart. 36.

Navrátil byl hospitalizován od 3. 7. 1978 v léčebně v Kroměříži. Navrátilova manželka Augustina Navrátilová podala 17. 8. 1978 žádost o zrušení ochranné ústavní péče jejího manžela. Usnesením Okresního soudu v Kroměříži ze 13. 10. 1978 vyneseným senátem složeným z předsedkyně Hany Pavlíčkové a soudců Elišky Dorotíkové a Jana Krpenského bylo na žádost Navrátilovy manželky Augustiny Navrátilové změněna jeho ochranná ústavní psychiatrická léčba na léčbu ambulantní. Viz rozsudek Okresního soudu v Kroměříži a protokol o veřejném zasedání, OS v Kroměříži, spis k případu Augustina Navrátila, spis. zn. Nt 173/78.

⁸ Viz prohlášení Františka Tomáška vystavené na základě žádosti A. Navrátila o stanovisku mimořádné porady ordinářů ČSR k Chartě 77 a k legalitě zasílání podnětů věřícími ze 13. 4. 1978.

⁹ K případu viz soubor textů obsahující rozsudek Okresního soudu v Kroměříži omezující způsobilost A. Navrátila k právním úkonům, stížnost A. Navrátila Krajské prokuratuře v Brně proti postupu Okresní správy SNB Kroměříž stíhající signatáře petice za dodržování náboženských práv adresované kardinálu Františku Tomáškovi, dopisy A. Navrátila kardinálu Františku Tomáškovi a biskupu Josefu Vranovi, žádost Janu Pavlu II. o pomoc pro J. Pavlíčka a zprávu o případu A. Navrátila. Jedna petice aneb případ Pavlíček a Navrátil, *Studie*, 1979, č. 65, s. 430–438.

Navrátilův případ vyvolal především v exilových periodikách kritiku československé psychiatrie, viz např. článek „Zneužívání psychiatrie“ in: *Národní politika* 11, 1979, č. 4 (duben), s. 1–2; též článek „Psychiatrie s neslavnou tradicí“ in: *Americké listy*, 1979, č. 16 (20. 4.), s. 3; dále článek „Léčení na psychiatrii také v Praze“ in: *Americké listy*, 1979, č. 22 (1. 6.), s. 2. K této otázce poměrně kontroverzní i v prostředí disentu viz publikaci Jana Tesaře: *Zamlčená diagnóza*, Praha 2003.

K další perzekuci Augustina Navrátila viz sdělení VONS č. 486, 490, 491, 498, 513, 516, 558, 567, 586, 732, 760, 775, 796, 798, 832, 864 a 925, dokumenty č. 489, 493, 494, 501, 516, 519, 561, 570, 589, 735, 763, 778, 800, 802, 836, 868 a 929.